

Används högskoleprovet för det ändamål som det skapades?

Siffror från UHR nr: 6

– en publikationsserie baserad på siffror om olika aspekter av den verksamhet som Universitets- och högskolerådet ansvarar för.

Kontaktperson: Mattias Wickberg

ISBN 978-91-7561-150-1

Universitets- och högskolerådet, 2025-10-14

Diarienummer 4.3.1-00446-2025

uhr.se

Används högskoleprovet för det ändamål som det skapades?

- Nästan två av tre provtagare har gjort en anmälan till studier vid högskolan terminen efter att de genomfört provet
- Drygt nio av tio provtagare har anmält sig till högskolan inom tre år efter genomfört prov
- Främst äldre män använder inte sitt resultat

Den 19 oktober 2025 skrivs högskoleprovet för hundra gången. Aldrig tidigare har det varit så många anmälda till ett höstprov och trenden med fler anmälda, vår såväl som höst, håller i sig.

Högskoleprovet har sedan 1977 fungerat som ett urvalsinstrument för antagning till universitets- och högskolestudier som ska möjliggöra en ytterligare chans för sökande att bli antagna till högskolestudier. Fram till våren 1991 kunde provet användas enbart av en begränsad grupp sökande nämligen de som var behöriga för högskolestudier genom att de var minst 25 år och hade minst fyra års arbetslivserfarenhet. År 1991 trädde nya regler för antagning till universitets- och högskolestudier i kraft vilket innebär att sedan höstterminen 1991 sker urvalet till studieplatser för sökande antingen utifrån betyg eller utifrån resultat på högskoleprovet¹.

Provet genomförs normalt sett två gånger per år. Universitets- och högskolerådet (UHR) som ansvarar för provet redovisar vid två tillfällen om året hur det har gått i anmälan till högskoleprovet, om det är fler eller färre som anmäler sig och deras ålder och kön. I UHR:s årsredovisning redovisas antalet gjorda (genomförda) högskoleprov och åldersfördelningen bland provtagarna. UHR har därför en bra bild av vilka de är och vad som sker med provtagare från anmälan till genomfört prov. UHR vet emellertid mindre om vad som händer med provtagarna efter det att provet har genomförts. Anmäler de sig till högskolan efter att ha genomfört högskoleprovet? Vilka anmäler sig till högskolan, är det flest män eller flest kvinnor? Är de yngre eller äldre? Det är dessa frågor som avhandlas i den här skriften.

¹ Regler om urval finns i 7 kap. Högskoleförordningen (1993:100)

Vilken tidsperiod redovisas i skriften?

Eftersom antalet som genomför högskoleprovet är störst på våren har endast provtagare som genomfört provtillfällena på våren analyserats. Tidsmässigt är det avgränsat till provtillfällena mellan våren 2017 och våren 2025 om inte annat anges. Våren 2017 utgör bas då provets giltighetstid sedan hösten 2020 är åtta år i stället för som tidigare fem år. Sista tillfället att använda ett resultat från våren 2017 är därför vid anmälan till höstterminen 2025. För att vara anmäld till högskolan ska provtagare ha sökt minst ett alternativ i någon av de två nationella antagningsomgångarna för vårterminen och höstterminen.

Eftersom ålder, kön och antalet genomförda prov i redovisningen härleds ur provtagarnas personuppgifter (personnummer) så är det endast provtagare med svenskt personnummer som ingår om inget annat anges. Redovisningen kan därför ses som ett "golv" där det faktiska antalet aldrig kan vara färre än det antal som anges i skriften.

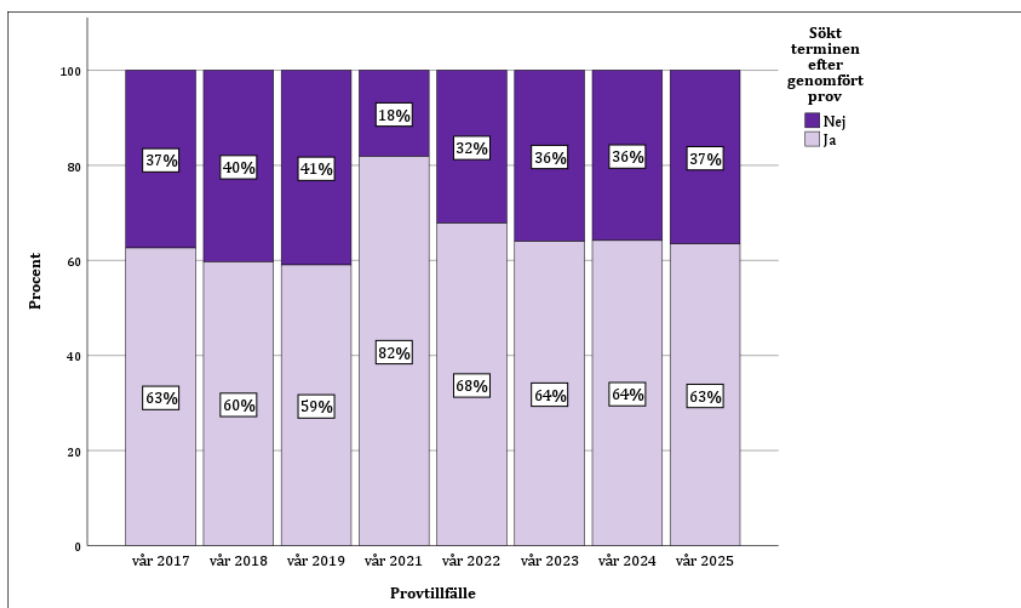
Viktigt att känna till är att pandemiåret 2020 genomfördes inget prov på våren, och 2021 infördes en temporär lägsta åldersgräns på 19 år för att begränsa antalet som kunde anmäla sig. Från och med våren 2022 finns en permanent lägsta åldersgräns på 18 år. Avgiften för att delta i högskoleprovet är 550 kronor.

Övergången till högskolan

Redan terminen efter genomfört prov är det nästan två av tre provtagare som har gjort en anmälan till studier vid högskolan (figur 1). Betydligt fler än så var det dock våren 2021 då "direktövergången" var 82 procent till höstterminen 2021. Denna stora skillnad i övergång i jämförelse med tidigare och senare provtillfällen har sin förklaring i att det under våren 2020 inte gavs något prov alls och att provet hösten 2020 var begränsat till provtagare utan ett giltigt provresultat.² Dessa åtgärder skapade en "propp" av deltagare som inte haft möjlighet att konkurrera med ett, får det förmodas, i deras tycke tillräckligt bra provresultat i anmälan till högskolan. Än mer sannolikt att så är fallet är det eftersom det våren 2021 endast var 4 av 10 som skrev provet för första gången och att det var nästan 50 procent av provtagarna som redan hade anmält sig till högskolan innan det aktuella provtillfället. Det ska jämföras med hur det ser ut åren före och efter 2021 då det är ungefär 40 procent av provtagarna som redan har gjort en anmälan till högskolan.

² Regeringen förlängde den 6 augusti 2020 även giltighetstiden på högskoleprovet från fem år till åtta år (SFS 2020:744).

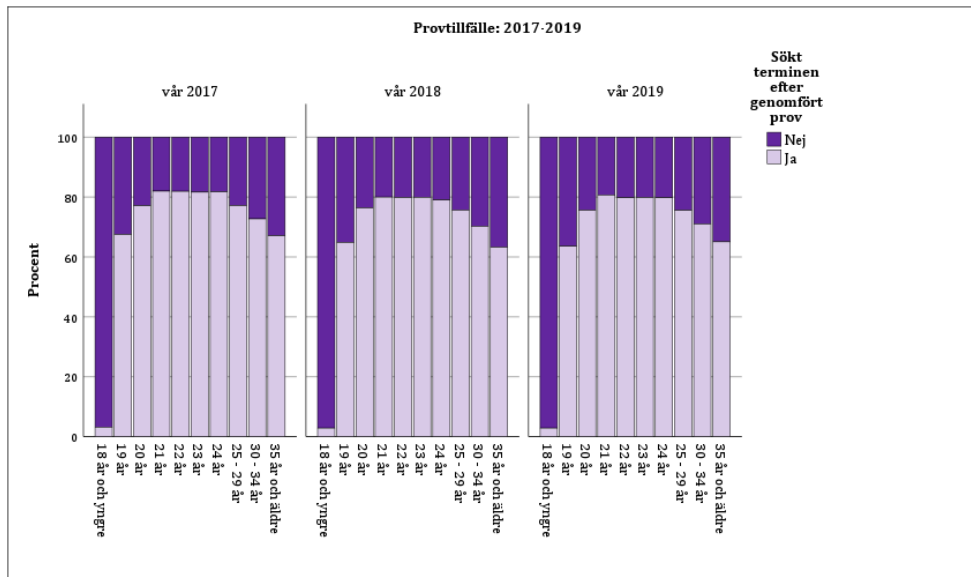
Figur 1. Sökande till högskolan terminen efter genomfört prov våren 2017-våren 2025

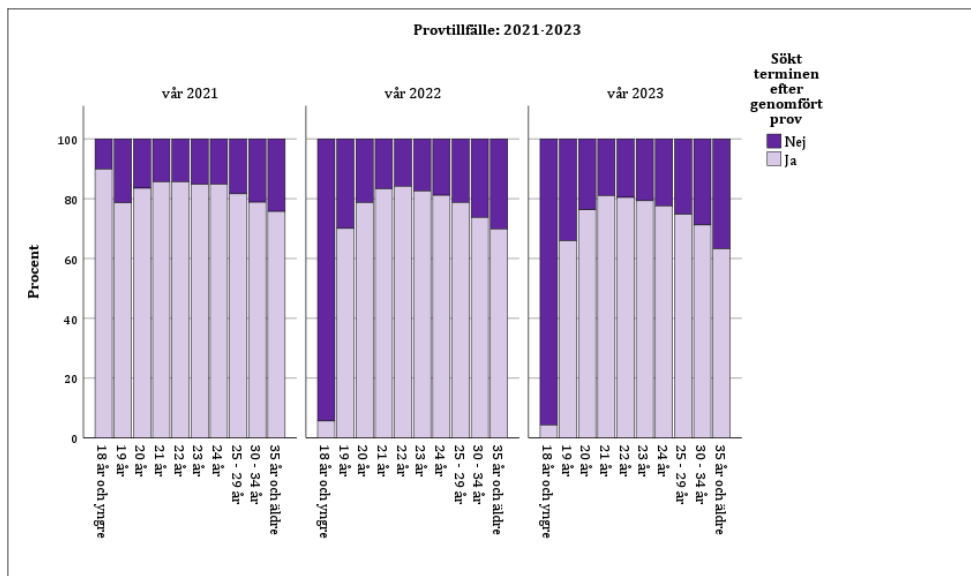
Det är alltså mer vanligt att göra en anmälan till terminen efter provtillfället än att inte göra det. Att nästan ingen provtagare av de allra yngsta, 18 år och yngre, inte anmäler sig terminen efter är inte anmärkningsvärt då de i regel inte är klara med sina gymnasiestudier (figur 2,3 och 4). Undantaget våren 2021, då nästan nio av tio av de allra yngsta sökte till högskolan terminen efter, beror på att de få som ändå fick skriva provet befann sig på sista terminen i gymnasiet.³ "Direktövergången" är störst för åldrarna 21–23 år vilket kan förklaras av att de redan i stor utsträckning befinner sig på högskolan och sannolikt vill bättra på sitt befintliga högskoleprovsresultat. Lite drygt åtta av tio provtagare i åldern 21–23 år har i regel genomfört en anmälan till högskolan före det aktuella provtillfället och de har även genomfört provet minst en gång tidigare.

³ Det fanns ett undantag från 19-årsregeln bland annat för yngre gymnasister på sista året i studier (SFS 2020:1022). Normalt skriver 18-åringar när de befinner sig i gymnasiet våren årskurs 2 eller höstterminen årskurs 3.

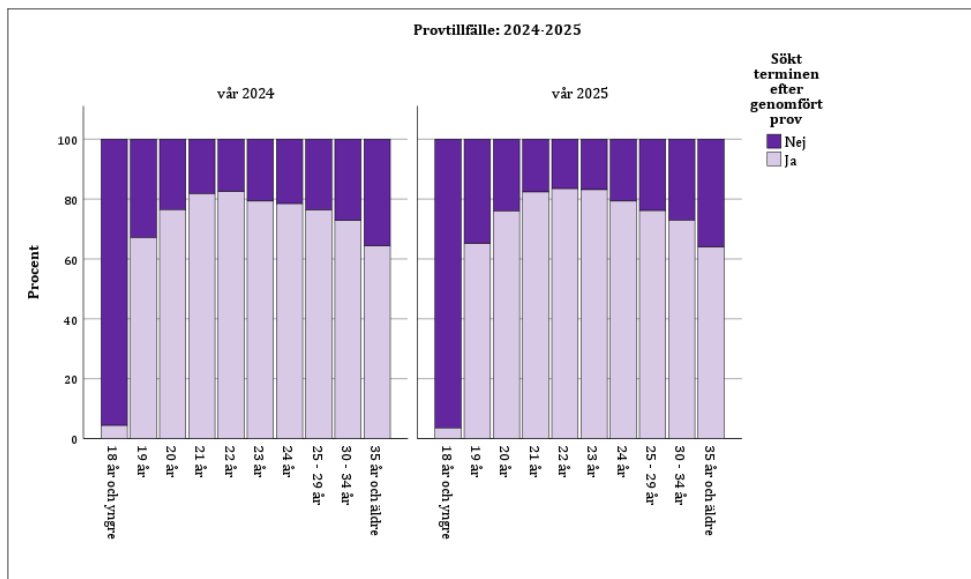
Figur 2. Åldersfördelning, sökande till högskolan terminen efter genomfört prov våren 2017-våren 2019

Figur 3. Åldersfördelning, sökande till högskolan terminen efter genomfört prov våren 2021-våren 2023

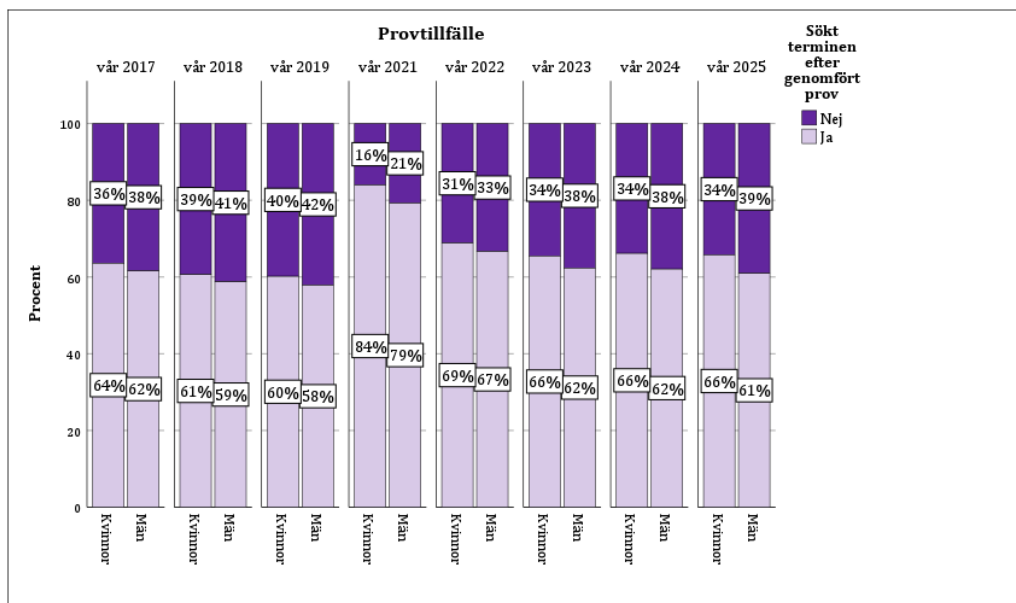

Figur 4. Åldersfördelning, sökande till högskolan terminen efter genomfört prov våren 2024-våren 2025

Det är i regel större andel kvinnor än män som anmäler sig direkt efter att de genomfört provet, men skillnaden mellan könen är förhållandevis liten (figur 5).

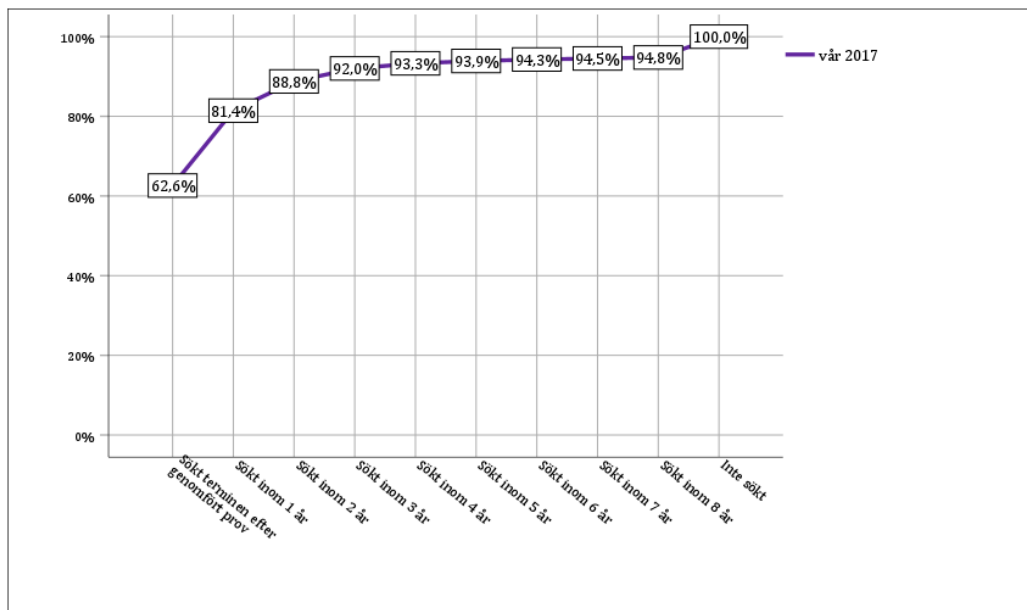
Figur 5. Andelen män/kvinnor bland de sökande till högskolan terminen efter genomfört prov våren 2017-våren 2025

Nästan alla provtagare har anmält sig till högskolan efter åtta år

Åtta år efter ett provtillfälle har totalt 95 procent av provtagarna genomfört en anmälan till högskolan. Följaktligen är det endast 5 procent av samtliga som genomförde högskoleprovet våren 2017 som *inte* har sökt till högskolan under hela provets giltighetstid (figur 6). Nio av tio skrivande har sökt till högskolan inom 3 år efter genomfört prov. Tillskottet av sökande är avtagande över tid och efter de första fem åren är tillskottet väldigt litet. År 6 till 8 tillkommer mindre än 1 procent av de skrivande som nya sökande till högskolan. Allt detta indikerar att den som skriver provet har ett syfte med genomförandet och det är att i närtid även söka till högskolan.

Figur 6. Sökande till högskolan terminen efter genomfört prov - 8 år efter genomfört prov våren 2017. Kumulativ procent.

Det är främst män som av olika anledningar har valt att inte anmäla sig till högskolan inom tidsspannet som provresultatet är giltigt (åtta år). Endast 3 procent av kvinnorna som genomförde högskoleprovet vårterminen 2017 har inte anmält sig till högskolan till och med höstterminen 2025, medan det bland männen var 7 procent.

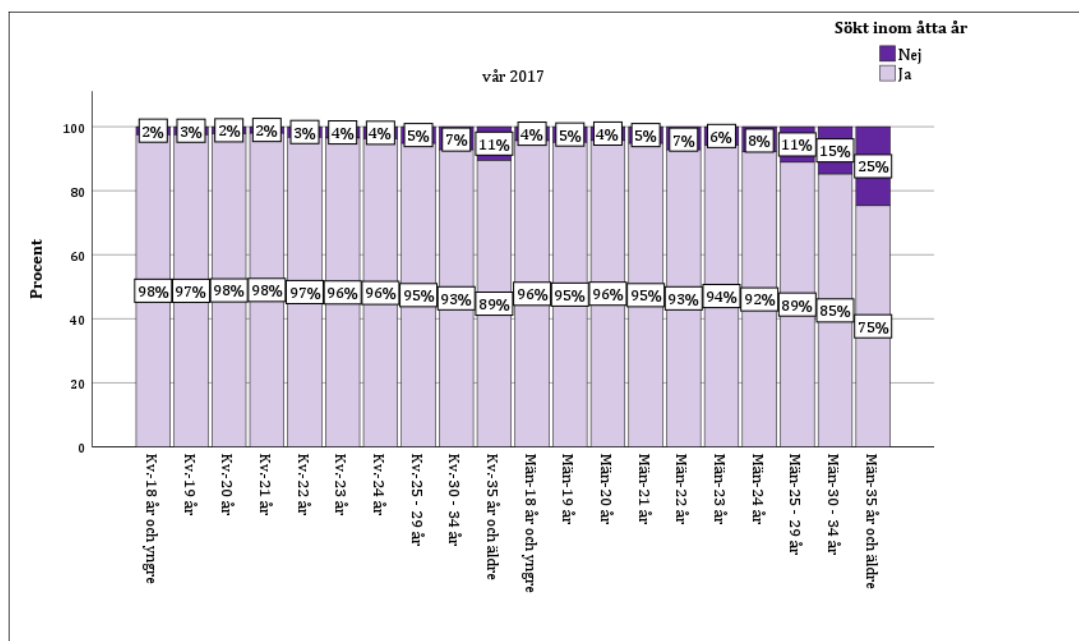
En orsak till att provtagare valt att inte söka högskolan kan vara att vederbörande genomförde provet uteslutande "för nöjes skull" och därför aldrig avsåg att använda sitt resultat till högskolan. Hur stor andel som skriver provet för "nöjes skull" har UHR en god uppfattning om efter den enkätundersökning⁴ som genomfördes bland de som anmält sig att skriva högskoleprovet våren 2025. I enkätundersökningen framkom att drygt 3 procent av de anmälda avsåg att skriva provet enbart för nöjes skull. Resultatet var i samma storleksordning som när frågan ställdes 2013.⁵ Av enkätsvaren framkom även att det är vanligare att äldre provtagare skriver för "nöjes skull" än att yngre gör det. Att andelen som inte har anmält sig till högskolan blir större med ålder är därför inte förvånande. Det var bland de

⁴ Intern UHR-statistik.

⁵ Frågan ställdes vid tidpunkten av Umeå universitet. Se även artikeln i European Journal of Psychology of Education (2017) [The successful test taker: exploring test-taking behavior profiles through cluster analysis | European Journal of Psychology of Education](#)

som var 35 år eller äldre vid provtillfället våren 2017 som andelen som inte anmält sig var som störst. Bland de äldsta männen är det nästan var fjärde som saknar en anmälan till högskolan (figur 7).

Figur 7. Kön- och åldersfördelning, sökande till högskolan åtta år efter genomfört prov våren 2017

Eftersom fem procent av samtliga som genomförde högskoleprovet våren 2017 inte anmält sig till högskolan och enkätundersökningar visar att drygt tre procent av de anmälda avser att skriva provet enbart för nöjes skull, kvarstår slutligen därför ungefär två procent av provtagarna som inte har anmält sig till högskolan eller där skälen till att de inte har anmält sig är kända. Det är dock rimligt att tro, eftersom de sannolikt inte har skrivit "för nöjes skull", att de hade för avsikt att göra en anmälan när de genomförde provet, men att andra orsaker har gjort att anmälan inte har skett.

Slutsatser

Högskoleprovet har sedan 1977 fungerat som ett urvalsinstrument för antagning till universitets- och högskolestudier som ska möjliggöra en ytterligare chans för sökande att bli antagna till högskolan. Om det måste ske ett urval till en utbildning ska provet så rättvist som möjligt rangordna de sökande med avseende på förväntad studieframgång.

Av det som framkommit i denna skrift kan slutsatsen dras att högskoleprovet fyller sitt syfte i det att provet inte bara genomförs, utan att provtagarna också använder sitt resultat på avsett sätt, dvs. de söker till högskolan.

95 procent av provtagarna vet vi med säkerhet att de, inom de åtta år provet är giltigt, har anmält sig vid minst ett tillfälle till högskolan. Det kan dock vara så många som 97 procent av provtagarna som har haft intentionen att söka till högskolan. Andelen "nöjesskrivare" är störst bland de äldsta männen, och benägenhet att använda sitt resultat avtar med åldern, oavsett kön. Att

genomföra provet "för nöjes skull" förekommer således, men omfattningen får anses vara begränsad då de utgör mindre än tre procent av provtagarna.

Den som skriver provet har ett syfte med genomförandet och det är att i närtid även söka till högskolan. Förlängningen av giltighetstiden för provresultatet till åtta år har medfört att ungefär en procent fler av de som skrev provet våren 2017 har ett provresultat när de söker till högskolan.

Sammanfattningsvis är det tydligt att högskoleprovet används för det ändamål som det skapades, dvs. att möjliggöra en ytterligare chans för sökande att bli antagna till högskolan.

Utbildning, utbyte och utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en myndighet som skapar förutsättningar för att möta behovet av kompetens, nu och i framtiden.

Vi främjar det livslånga lärandet och öppnar dörrar till utbildning, karriär och arbetsliv både i Sverige och internationellt. Vi gör det också enklare att hitta, välja och anmäla sig till en utbildning så att alla som vill vidare får möjlighet att hitta sin plats.

För att lyckas förvaltar och utvecklar vi digitala plattformar och tjänster i samverkan med utbildningssektorn. Vi bidrar även med insikter och rekommendationer som stärker Sverige som kunskapsnation.